

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
i la setmana que ve:
Quan el budisme es secularitza

Estils

LA MIRADA DE SIMONE WEIL

Al llibre *El geni d'Oc*, Weil ofereix reflexions sobre la civilització occitana medieval que són el nervi del seu projecte ètic per al reequilibrament espiritual d'Europa

El buit: punt d'unió entre ciència i espiritualitat

L'astrofísic Trinh Xuan Thuan repassa la noció de buit en la ciència occidental i la mística oriental

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

El buit aterra i atrau, ens obliga a pensar més enllà del pensament i també a callar. Inevitable i sovint amagat, la relació que mantenim amb la noció de buit és tensa. Contradictòria, quan ens interpel·la perquè ens exigeix respostes i alhora elensem inactiu, estàtic. Al llarg de la humanitat és una idea present, moltes vegades negada, però sempre insistent: què és el buit? Existeix? És equiparable la vacuïtat i el no-res? El buit genera vida? Interrogants plantejats per la filosofia, l'espiritualitat i la ciència, intents de respostes que han anat sorgint al llarg del temps i de geografies molt diferents fins arribar on som ara... I on som ara? És temps de confluïr, de complementar, de recopilar totes les savieses no per extreure'n una conclusió ràpida, sinó per continuar navegant amb un full de ruta molt més ric i complex, on els diferents àmbits aparentment estancats poden parlar-se i enriquir-se mútuament.

Aquest és el parer de l'astrofísic vietnamita Trinh Xuan Thuan (1948), per a qui no es tracta d'imprimir a la ciència una capa de misticisme ni d'apuntalar les religions mitjançant els descobriments científics, ja que, com afirma, la ciència i l'espiritualitat constitueixen magisteris diferents i no cal sintetitzar-los o fer-los concordar: "La ciència funciona perfectament i arriba a l'objectiu que s'ha fixat sense cap necessitat del suport d'una tradició espiritual o d'una religió. Pel que fa a aquestes, aspiren a provocar en nosaltres una profunda transformació interior en termes de percepció del món i d'acció sobre el mateix... No obstant això, com la ciència i l'espiritualitat representen una cerca de la veritat i els seus criteris són l'autenticitat i el rigor, les respectives maneres de considerar allò real no haurien de desembocar en una oposició irreductible, sinó més aviat en una harmonia complementària". Per a aquest astrofísic, "la reconciliació dels contraris és creadora i generadora de veritat", i com a tal la seva feina d'investigador i docent (és professor a la Universitat de Virgínia i investigador a l'Institut d'Astrofísica de París) la combina amb el seu gran interès i implicació en les religions orientals, en especial el budisme. Fruit d'aquest interès per complementar la visió científic-

L'astrofísic vietnamita Trinh Xuan Thuan fa un repàs, divulgatiu i amè, a la noció de buit al seu últim llibre. GETTY

ca i l'espiritual ha escrit varis llibres divulgatius, tasca reconeguda amb premis com el Kalinga de la Unesco, al 2009, dedicat a popularitzar la ciència, o el Cino del Cuca de l'Institut de France, al 2012, on es reconeix treballs amb un missatge humanista.

L'últim dels seus llibres és *La plenitud del vaci* (Kairós), on Thuan fa un repàs exhaustiu, però amè i divulgatiu, sobre la noció de buit en la ciència occidental, des de la Grècia antiga fins a la física quàntica, i acaba en la concepció del buit en les tradicions orientals (hinduisme, taoisme i budisme). Té algun sentit confrontar els punts de vista de la ciència i de les tradicions espirituals orientals sobre allò real, i en concret sobre la noció de buit? "La resposta és un sí categòric. La unió dels coneixements racional i místic normalment pot ser fecunda i enriquidora. Només pot engendrar síntesis inesperades, punts de vista inèdits i noves preguntes", afirma l'autor.

Thuan està convençut que la física quàntica, com al taoisme i al budisme, "han pogut superar conceptes en aparença oposats per unir-los en una relació dinàmica en un Tot unificat". Sense necessitat de substituir una conclusió científica per una intuïció espiritual, o viceversa, demostra com la noció de buit, que mil·lenàriament tant ha atret al

Anàlisi
L'últim llibre de Thuan repassa la noció del buit en la ciència occidental

Plenitud
"El buit primordial no està despul·lat, sinó ple de potencialitat"

pensament oriental, es veu cada vegada més a prop d'una ciència que ja ha reconegut els seus límits: "A una escala atòmica i subatòmica, la mecànica quàntica ens obliga a renunciar al vell somni humà del saber absolut. Les lleis deterministes de Newton només són vàlides a escala macroscòpica. Degut al principi d'incertesa, per exemple, mai podrem descriure la trajectòria d'una partícula al voltant del nucli atòmic tal i com parlem de l'òrbita d'un planeta al voltant del Sol, ja que no podem conèixer amb precisió la seva posició i el seu moviment simultàniament", explica.

El principi d'incertesa és clau en el món quàntic (l'àmbit de l'observació ínfima): "Aquesta indeterminació per definir la trajectòria d'una partícula no és perquè els nostres càlculs els manqui imaginació o els aparells de mesurar no siguin prou sofisticats, sinó que és una propietat fonamental de la natura. El saber absolut és impossible i sempre existirà un límit fonamental al nostre coneixement del món físic atòmic i subatòmic".

Un món on el buit hi juga un paper essencial perquè ens mostra que la matèria està gairebé buida. Un buit, alhora, que no hem de confondre amb el no-res, sinó que es tracta d'un buit-ple a l'origen de totes les coses, com bé assenyalen les tra-

dicions de l'hinduisme o el taoisme i que Thuan s'encarrega de comentar des de la seva perspectiva d'astrofísic. Per exemple, quan analitza el mite de la creació al Rig-Veda col·lecció d'himnes sagrats de la Índia i un dels textos canònics de l'hinduisme, on llegim: "En aquell temps, no hi havia ser, tampoc hi havia no ser". Com explica Thuan, el buit primordial no està despul·lat de tot, sinó ple de potencialitats. La idea d'un buit ple que es troba a l'origen de totes les coses també apareix al taoisme. Un Buit suprem. "Com el taoisme -assegura Thuan- la física moderna ens assegura que tot va sorgir de l'U".

Aquesta vacuïtat és central també en el budisme, on, com assenyalava l'astrofísic, comprendre que les coses estan buides no equival a buidar el món i la nostra existència de la seva riquesa, al contrari, equival a revelar-lo en tot el seu esplendor. Per al budisme la vacuïtat de les coses està íntimament lligada a la permanència dels fenòmens. Tot canvia, sempre: "Els fenòmens són possibles perquè la natura última de les coses és l'absència d'existència autònoma i permanent. Una cosa pot sorgir només si està vinculada, es condicionada i condicionant. El món dels fenòmens pot manifestar-se de mil maneres perquè la seva naturalesa última és la vacuïtat".

OPINIÓ

Nous temples

JUAN MANUEL PALMA
DOCENT I IMPULSOR D'ESPAI BERAKAH

Si passéssim per la porta d'una església i veiéssim a un munt de gent entre els trenta i els quaranta anys amb els ulls tancats i les mans juntes davant del pit, els qualificariem com a fidels d'un grup ultra-catòlic.

Quan espero per entrar en la meva classe de pilates a la porta de la sala del gimnàs, és el que observo. Està acabant la classe de ioga i aquest és l'ambient: llum tènue, gent asseguda al terra en la posició descrita i unint-se a l'om que la professora ha posat en el reproductor. La sala del meu gimnàs és un autèntic temple a aquesta hora. I la sala on es reuneixen els funcionaris d'algunes conselleries, o les d'algunes empreses en les quals ja, cada dia, es fa mitja hora de meditació. Nous temples, nous rituals... els mateixos gestos. Però el recel pel fet religiós impedeix veure que, en allò essencial, no hi ha diferències i que, per tant, l'essencial es manifesta tant des de la tradició com des del que vol viure's fora i lliure de qualsevol sistema confessional.

La sala del meu gimnàs és un autèntic temple [...] Nous temples, nous rituals... els mateixos gestos

Hi ha un doble camí que ens portarà a trobar-nos al centre i a reconèixer que no estem tan lluny (els que diuen "om" en el meu gimnàs, els que s'inclinen a la seva catifa diverses vegades al dia i els que fan adoració al Santíssim). A uns caldrà dir-los que aquesta connexió amb l'aquí i l'ara té molt a veure amb el sentiment de rel·ligament d'aquells que van adorar al foc, a la mare terra, o al tres vegades sant. I als qui mai han abandonat la forma religiosa de connexió amb el diví caldrà dir-los que perdin la por, que reconguin l'esdevenir, tan nou i tan vell alhora, del fet espiritual en aquestes formes.

Potser així compreguem que no estem tan lluny, que només ens vam donar l'esquena i que els camins de tornada a casa són tan diversos i tan rics com la vida mateixa. —

GETTY

Gent

TEXT:
XXXXXXXXXXXXXX

Títolasdjh agsdjfhgsjhdhsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Títolasdjh agsdjfhgsjhdhsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Quisque ut arcu augue, vitae aliquet

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tinci-

dunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl. Maecenas suscipit feugiat lli, nec bibendum orci mi in elit. In ante leo, blandit noe sIn sit amet ris velit. Nulla ac dolor magna, id eleifend velit. Quisque consequat diam in eros suscipit eu fringilla arcu faucibus. Aenean vel diam est, non sodales neque. Fusce sed molestie ipsum. Nam et sagittis purus. In pretium condimen. —